

Változócsillagok

Észlelő	Nk.	Észl.	Műszer	Észlelő	Nk.	Észl.	Műszer
Balogh István	Bli	113	25 T	Papp Sándor	Pps	542	24,4 T
Balogh Zoltán	Bag	71	8 L	Poyner, Gary GB	Poy	940	46 T
Csukás Mátyás RO	Ckm	391	20 T	Puskás Ferenc	Psk	317	10x30 M
Erdei József	Erd	77	10x50 B	Pápics Péter	Psp	1	10x50 B
Fidrich Róbert	Fid	41	27 T	Reiczigel Zsófia	Rei	90	20 T
Hadházi Csaba	Hdh	418	16 T	Reinhard, Peter A	Rep	60	8 L
Katonka Tibor	Kat	61	10x50 B	Rezsabek Nándor	Rez	15	7x50 B
Kelley István	Key	15	8 MC	Ricza Róbert	Ric	261	20 T
Keszthelyi Sándor	Ksz	94	20x80 B	Ripero, José E	Rip	685	33,4 T
Keszthelyiné S. Márta	Srg	3	sz	Rätz, Kerstin D	Rek	53	8x30 B
Kiss László	Ksl	114	20 T	Schmidt Attila	Sca	64	24,4 T
Kiss Áron	Ksa	141	11,5 T	Schweitzer, Emile F	Sch	73	35 SC
Kovács István	Kvi	118	25 T	Sonka, Adrian RO	Son	407	12 T
Kósa-Kiss Attila RO	Kka	447	6,3 L	Szauer Ágoston	Szu	15	10x50 B
Liziczai László	Lil	92	20x50 B	Timár András	Tia	48	15 T
Menali, Haldun USA	Men	83	10,8 T	Tóth Krisztián	Ttk	15	20x60 B
Mízser Attila	Mzs	97	20 T				

Rövidítések: T: reflektor, L: refraktor, SC: Schmidt-Cassegrain-távcső, MC: Makszutow-Cassegrain-távcső, B: binokulár, sz: szabad szem.

Két csendes őszi hónapot zárhattunk le. 2001. október–november során 33 amatőrtől összesen 5962 észlelést kaptunk, amit az utóbbi évek tendenciáit figyelembe véve átlagos eredménynek tekinthetünk. Szokás szerint Gary Poyner végezte a legtöbb megfigyelést, ám ezúttal José Ripero mellett a kárpát-medencei észlelők is kitétek magukért. A „hazai” mezőnyt Papp Sándor vezeti, aki mögé a Kósa-Kiss-Hadházi-Sonka trió zárkozott fel.

Míntha a változós égi szférák is megérezték volna a lenti csendet, ugyanis az időszak különösen kiemelkedő változós esemény nélkül telt el. Talán a CH Cyg gyors felfényesedése váltott ki nagyobb hullámokat, de a nyári nővák (V4740 Sgr, V2275 Cyg) távcsöves tartomány alá halványodása inkább csak szentimentális búcsúérzéseket váltott ki a szorgos észlelőkből. Fontos eredmény, hogy végre lezártuk a 2000. év adatállományait (bő féléves késésekkel is kaptunk észleléseket!), így elkészíthettük szokásos éves statisztikáinkat. Minderről bővebben az észlelési beszámoló végén olvashatunk. Ezúton is arra kérnénk észlelőinket, hogy a 2001-es év mielőbbi lezárása érdekében küldjék be az elfekvő megfigyeléseiket!

A két hónap eseményeiről röviden:

Eruptív és katalizmikus változók

0130+53	AX Per	ZAND	11 ^m ,9, nyugalomban.
0130+50	KT Per	UGZ	Két maximumáról érkeztek adatok: JD 191 12 ^m ,3, 218 12 ^m ,2.
0206+57a	TZ Per	UGZ	Két kitörés: JD 218 12 ^m ,0, 235 12 ^m ,7.
0533+26a	RR Tau	INAS	Hirtelen változások 10 ^m ,5 és 12 ^m ,5 határokkal.
0543+19	SU Tau	RCB	10 ^m ,5 körüli, mintha nyugalomban lenne, habár normális maximumfényessége 9 ^m ,0 körüli (immáron 9 éve nem láttuk olyan fényesnek!).
0605+47	SS Aur	UGSS	JD 229-kor 12 ^m ,6-s kitörésben.
1544+28a	R CrB	RCB	6 ^m ,0, maximumban.
1555+26	T CrB	NR	Október elején feltűnően halvány, 10 ^m ,5 körüli. Novemberben helyreállt a Világegyetem rendje, ismét 10 ^m ,1–10 ^m ,2-s.
1601+67	AG Dra	ZAND	Minimumban, 10 ^m ,0.
1640+25	AH Her	UGZ	JD 118-kor 11 ^m ,2, 219-kor 11 ^m ,5.
1813+49	AM Her	AM	13 ^m ,2-s csúcs után visszahalványodott 14 ^m ,0 alá.
1841+37	AY Lyr	UGSU	JD 206-kor 13 ^m ,1-s kitörésben.
1920+29	BF Cyg	ZAND	Kicsit halványabb a szokásosnál, 12 ^m ,6-13 ^m ,0.
1921+50	CH Cyg	ZAND	8 ^m ,0 és 7 ^m ,0 közötti változások.
1934+30	EM Cyg	UGSS	Hektikus változások 12 ^m ,8 és 13 ^m ,8 között.
1946+35	CI Cyg	ZAND	11 ^m ,0, nyugalomban.
1953+77	AB Dra	UGZ	Két kitörés: JD 195 12 ^m ,6, 235 12 ^m ,8.
2016+21	PU Vul	NC	12 ^m ,0 körüli, nyugalomban.
2138+43a	SS Cyg	UGSS	Két fényes kitörést is megfigyelhettünk. JD 188-kor 8 ^m ,3, 238-kor 8 ^m ,4.
2146+12	AG Peg	NC	Nyári minimuma után ismét fényesebb, november végén újra 8 ^m ,5 körül.
2209+12	RU Peg	UG	JD 195-kor 10 ^m ,5-s kitörésben.

Mirák

0018+35	R And		8 ^m ,6-s maximumban október/november fordulóján.
0214-03	o Cet		Maximuma után lassú halványodás 5 ^m ,5-ig.
0549+20a	U Ori		Gyors fényesedés 11 ^m ,0-ról indulva 8 ^m ,0-ig.
1037+69	R UMa		Október elején 7 ^m ,7-s maximumban.
1239+61	S UMa		11 ^m ,0-ról meglepően gyors felzökkenés 9 ^m ,0-ra.
1632+66	R Dra		8 ^m ,0-ról egyenletesen halványodott 11 ^m ,0-ig.
1934+49	R Cyg		November végén 6 ^m ,6-s, fényes maximumban.
1940+48	RT Cyg		Kora őszi maximuma után lassú halványodás 7 ^m ,7 és 8 ^m ,7 között.
1943+48	TU Cyg		Ritkán elkapott maximumainak egyike következett be november elején, 8 ^m ,6-s fényességnél.
1946+32	χ Cyg		Markáns fényesedés 12 ^m ,5 és 8 ^m ,5 között.
2108+68	T Cep		Lassú halványodás 8 ^m ,0-ról 9 ^m ,0-re.

2353+50 R Cas Október elején még 8^m0, november végén pedig 5^m4-s maximumban. Még jó városi égen is szabadszemes objektum!

Félszabályos, L- és RV Tauri típusú változók

0215+58	S Per	SRC	10 ^m 0 körüli maximuma után lassú halványodás.
0441+26	RV Tau	RVB	JD 210-kor 10 ^m 2-s minimumban.
0905+67	RX UMa	SRB	Bizonytalankodó változások 10 ^m 2 és 10 ^m 6 között.
1151+58	Z UMa	SRB	November végén ismét feltűnően halvány, 9 ^m 0 körüli.
1826+21	AC Her	RVA	Két mély minimum: JD 210 8 ^m 6, 243 8 ^m 6.
1842-05	R Sct	RVA	5 ^m 3 és 5 ^m 8 közötti ingadozás.
1927+45	AF Cyg	SRB	Hullámmó fényváltozás 7 ^m 8 és 7 ^m 1 között.
1935+30	V930 Cyg	LB	Minimális változások 12 ^m 4-12 ^m 8 környékén.
2132+44	W Cyg	SRB	Lassú, bizonytalan halványodás 6 ^m 0-ról 6 ^m 6-ra.

KISS LÁSZLÓ

Változócsillag-észlelések 2000-ben

A 2000. év újra feltornázta 40 ezer fölé az MCSE Változócsillag Szakcsoportja által egy év alatt kapott észlelések számát: 2000-ben összesen 86 amatőrtől 44 337 egyedi fényességbecslést kaptunk, ami az 1999-es 36496, ill. az 1998-as 35 634 adat után lát-szólag szignifikáns ugrást jelent az észlelői aktivitásban. Igazából ilyesmi (sajnos) nem történt, a növekmény oka az, hogy 2000-ben újra kaptunk adatokat két erdélyi, rendkívül aktív észlelőnktől, Kósa-Kiss Attilától és Sajtz Andrásztól. Hiánypótló fél-szabályos- és miraészleléseik kiemelkedő jelentőséggel bírnak! A változós propagan-da kis hatékonyságát pedig jól jelzi az észlelői szám csökkenése (1998: 96, 1999: 92), amit részben a 2000-ben elmaradt nyári észlelőtábori népszerűsítés rovására írha-tunk. Egyelőre tényként kell kezelnünk: a Meteorban megjelenő anyagok észlelésekre buzdító hatása kimutathatatlán, így továbbra is szívesen fogadjuk aktív észlelőink megjegyzéseit, tanácsait a változózás népszerűsítésére vonatkozóan. Ugyanakkor a téma iránt érzett „két lépés” távolságot átlépni képteleneket arra biztatnánk, írjanak nyugodtan a rovatvezetőnek kétségeikkel, kérdéseikkel, problémáikkal kapcsolatban, minden levélre részletesen válaszolunk! A változózás sok szempontból az egyik leg-nehezebb amatőr észlelési terület, hiszen eredmények csak több hónapos folyamatos megfigyelések után várhatók, emellett a pontos csillagmező-azonosítás sem tartozik a legkönnyebb távcsöves gyakorlatok közé (hiszen pl. egy ködös objektumról azonnal látszik, hogy az okulárban van-e). Ugyanakkor talán éppen ezek a nehézségek teszik a befektetett fáradságos munkát még értékesebbé, a tudományos felhasználhatóság-ról ezúttal nem is szólva.

Mint azt a korábbi éves beszámolómban is leszögeztük, az amatőr CCD-s változó-észlelés ma még gyakorlatilag nem létezik Magyarországon, és bizony az e tekintet-ben erős hajtóerőnek szánt fedési kettős szekció újraindítása sem járt eddig észreve-hető eredményekkel. Ez különösen azért elszomorító, mert az európai amatőrszerve-

zetek igen nagy százalékban átálltak a halvány változók CCD-s észleléseire. Egyik legközelebbi példa a cseh amatőröké, akik világszínvonalú munkát végeznek a hazaiakkal azonos technikai és anyagi feltételek mellett. De a horvát és szlovén amatőrök is figyelemreméltó módon előttünk járnak (ebben is...).

Észlelő	Nk.	Észlelés/i.s.	Észlelő	Nk.	Észlelés/i.s.
Balogh Gábor	Blg	1	Menali, Haldun USA	Men	5
Balogh István	Bli	670/8	Mészáros András	Mzr	1
Balogh Zoltán	Bag	352	Mizser Attila	Mzs	519/23
Berente Béla	Ber	10/1	Mizser Csaba	Mzc	15
Berkó Ernő	Brk	8/6	Nagy Sándor SK	Nsn	1
Bója Nóra	Bja	1	Nagy Zoltán	Nyz	65/4
Bonyák János	Bon	1	Papp Ágnes	Ppn	7
Bozsoky János	Boz	1	Papp Sándor	Pps	2841/274
Csák Balázs	Csk	15	Posztpisl Györgyi	Pzt	71
Cseri Gábor	Cri	33	Poyner, Gary GB	Poy	9396/6380
Csőrgői Tibor SK	Csg	393/1	Puskás Ferenc	Psk	735
Csukás Mátyás RO	Ckm	227	Rätz, Kerstin D	Rek	48
Dolp Katalin	Dka	14	Reiczigel Zsófia	Rei	81
Dömény Gábor	Döm	5	Reinhard, Peter A	Rep	173
Erdei József	Erd	1556/50	Rezsabek Nándor	Rez	9
Fekete János	Fkj	303	Ricza Róbert	Ric	1496
Fidrich Róbert	Fid	283/4	Ripero, José E	Rip	2538/1229
Földesi Ferenc	Ffe	48/1	Romsics Bence	Rom	2
Gere Bernadett	Gbr	4	Sajtz András RO	Stz	3284
Hadházi Csaba	Hdh	2855/1	Sánta Gábor	Snt	12
Halmi Gábor	Hag	116	Sárneckzy Krisztián	Sry	123/11
Henshaw, Colin GB	Hen	136	Schmidt Attila	Sca	1057/14
Hollósi Botond	Hol	2	Schweitzer, Emile F	Sch	487/2
Horváth Tibor	Hrv	6/5	Sipőcz Brigitta	Sic	42/1
Katonka Tibor	Kat	18	Sonka, Bruno RO	Son	2414
Kereszty Zsolt	Kez	10/8	Szabó Gábor	Sag	1
Keszthelyi Sándor	Ksz	235	Szabó Gyula	Sau	29
Kiss Áron	Ksa	78	Szabó Sándor	Szs	4
Kiss Hajnalka	Ksh	1	Szalma Zsolt	Sao	9
Kiss László	Ksl	829/6	Szánthó Lajos A	Szn	21/3
Kocsis Antal	Koc	27/2	Szauer Ágoston	Szu	186
Kósa-Kiss Attila RO	Kka	4296	Sziládi Katalin	Skt	1
Kószó József	Kos	30	Timár András	Tia	19
Kovács Attila	Koi	234	Toone, John GB	Too	4598/859
Kovács Gábor	Kbr	1	Tordai Tamás	Trt	9
Kovács István	Kvi	150/7	Tóth Éva	TeV	9
Kovács S. Ferenc	Ksf	9	Tóth Krisztián	Ttk	81
Ladányi Tamás	Lat	2	Tóth Zoltán	Ttz	106/10
Liziczai László	Lil	361	Tuboly Vince	Tuv	54/6
Magyarics Zoltán	Mag	100	Vincze Iván	Vii	13
Maros Szabolcs	Msz	155	Wieszt Krisztián	Wst	1
Mátis András	Mts	11	Zajác György	Zag	12
Mátis Viktória	Mtv	21	Zalezsák Tamás	Zal	146/22

A kicsit hosszúra nyúlt szubjektív bevezetés után lássuk a konkrét adatokat! A 2000. év legaktívabb észlelője Gary Poyner lett, aki 9396 észlelésével bő egyötödét adja a teljes anyagnak. Második John Toone, 4598 megfigyeléssel. Két erdélyi észlelőnk, Kósa-Kiss Attila és Sajtz András következik 4296 és 3284 adattal. Kétezer fölött végzett még Hadházi Csaba, Papp Sándor, José Ripero és Sonka B. Adrian. További három észlelő végzett 1000-nél több fénybecslést (Erdei József, Ricza Róbert és Schmidt Attila). (Egy személyes megjegyzés: a rovatvezető 1992 óta először nem került be az „ezresek” közé, aminek oka nem az észlelésektől való elfordulás, hanem a szerteágazó amatőr és profi tevékenység időrabló jellege.) Az észlelői aktivitás jól felmérhető mellékelt észlelőlistánkon, ahol az össz-észlelés mellett feltüntettük az inner sanctum észlelések (13^m8-nál halványabb pozitív, illetve 14^m0-nál halványabb negatív) számát is. Habár a közel 9000 inner sanctum észlelés 27 amatőr között oszlik meg, Gary Poyner fölénye megkérdőjelezhetetlen, hiszen minden három inner sanctum becslésből kettőt ő végzett.

Az észlelt csillagok típus szerinti megoszlása követi a megelőző évek tendenciáit. A 922 csillag eloszlását az alábbi kis táblázatunkban foglaljuk össze:

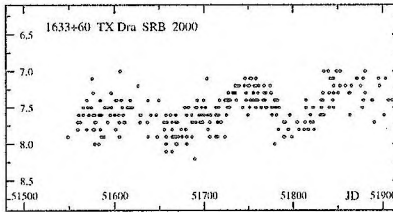
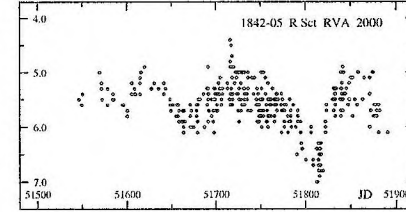
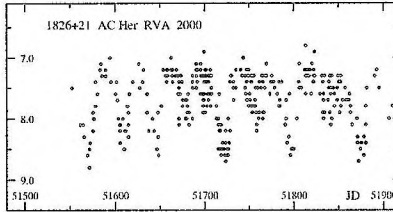
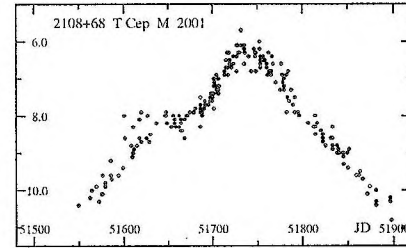
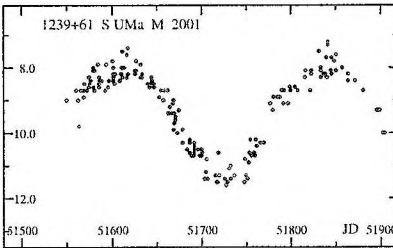
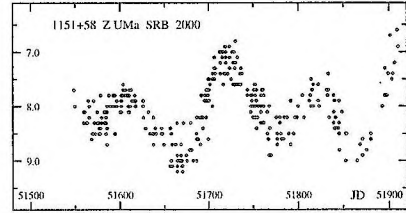
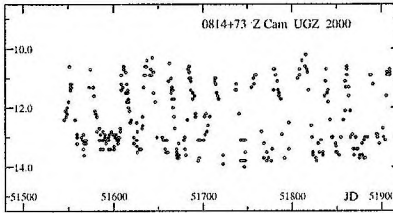
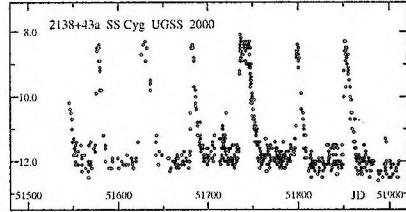
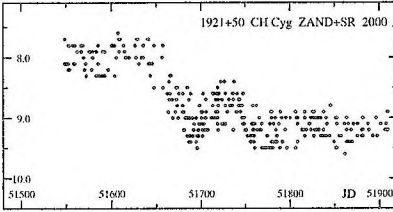
Típus	Csillag	Észlelés	%
Eruptív és kataklizmikus	298	19039	42,9
Mirák	355	9009	20,3
Félszabályos, L- és RV Tauri	269	16289	36,7

Első alkalommal nem vettük külön az Orion-köd változókat az eruptívaktól, hiszen észleltségük minimális. Figyelemre méltó, hogy a mirák, a legnépesebb csoporthoz képest, mennyire alulészleltek. Ez különösen azért érdekes, mert éppen a mirák nagyszámú fényváltozásai a leglátványosabbak, igaz, általában csak több hónapnyi észlelés után. A legészleltebb csillagokat szintén külön táblázatban közöljük:

A legészleltebb csillagok

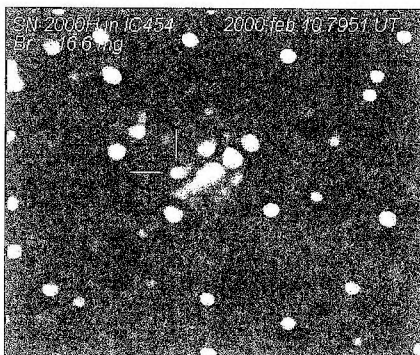
R CrB	1076	EU Del	314	AH Dra	248	AY Lyr	220
SS Cyg	722	μ Cep	302	TZ Per	246	UV Per	214
T CrB	413	U Del	300	AB Dra	245	U Gem	212
R Sct	409	TX Dra	294	SS Aur	241	AB Aur	206
AC Her	387	X Her	287	Mira Cet	240	V Boo	205
CH Cyg	373	RX And	286	T Cep	236	α Her	204
g Her	372	UU Aur	278	AG Peg	231	V CVn	202
Z UMa	342	RY UMa	271	AH Her	228	UW Her	201
W Cyg	337	AF Cyg	265	R Leo	224	S UMa	201
Z Cam	324	X Per	262	XX Cam	223	RY Dra	201

Mint azt már megszokhattuk, 2000-ben is csak egyetlen találkozó rendelkezett változós felhangokkal, jelesül a rovatvezető által megszervezett szegedi őszi találkozó. A legfontosabb kommunikációs fórum a Meteor változócsillag rovata volt, ami 86 oldalával az összterjedelem 11,2%-át foglalta el. A rovatok jelentős része a nagyobb, ismeretterjesztő jellegű cikkek felé fordult (pl. neutroncsillagok, változócsillagok nyílthalmazokban), így csak négy csillagról jelent meg nagyobb feldolgozás (V1494 Aql, Y Per, RY UMa, CI Aql). Öröndetes módon a csillagászatörténet rovatban is megjelentek változós vonzatú anyagok, pl. a Schwab Frigyes életéről szóló feldolgozás.

Fénygörbék a 2000-es év terméséből

A magyar változás nemzetközi súlyát az IAU Circularokban való megjelenés (is) méri, ez 2000-ben összesen négy alkalommal történt meg: IAU 7344 (11 db szupernóva, Ksl-Sry-Skt), IAU 7400 (SN 1999el, Ksl-Sry-Skt), IAU 7493 (SN 2000cx, Sry-Ksl), IAU 7537 (V1494 Aql, Sry). Ezek közül a legutolsó tekinthető klasszikus, vizuális észlelésen alapuló megjelenésnek. Kereszty Zsolt szupernóvas aktivitása a legkülönbözőbb internetes fórumokon követhető volt, míg két szakpublikációban szerepelt szakcsoportunk közvetlenül meglítve:

Kiss L.L., Szatmáry K., Szabó Gy. Mattei, J.A., 2000, Multiperiodicity in semiregular variables. II. Systematic amplitude variations, *Astronomy and Astrophysics Supplement Series*, 145, 283

Szatmáry K., Kiss L.L., 2000, Period analysis of the semiregular star Y Lyncis, *Proc. PhD Conference '99 „A Bridge between Generations of Variable Star Researchers”*, Kecskemét, p. 155–156.

A magyar adatok közvetett módon beépültek számos egyéb szakpublikációba, hiszen a francia AFOEV és az amerikai AAVSO adatbankja tartalmazza az összes magyar észlelést is, márpedig a 2000-es év folyamán több tucat, szakfolyóiratban megjelent cikk alapult legalább részben az AFOEV, illetve az AAVSO összegyűjtött adataira.

Az adatok számítógépesítésének hálátlan feladatát 2000-ben is Kiss László látta el egyedül, időnként szórványsegítséggel (Ricza Róbert). Az elektronikus adatküldés széleskörű elterjedése korántsem teremtett paradicsomi viszonyokat, így adatbankunk folyamatos karbantartása rendkívül időigényes feladat. Az észlelési területtől távolabb állók gyakran megfogalmazzák, hogy a változás a legegyszerűbb dolog, csak egy fénypont fényességét kell megbecsülni, „na és!”, mondják. Évi negyvenezer észlelés karbantartása, az észlelőlapok begépelése, e-mailek átkonvertálása átlagosan kéthavonta egy teljes hétvégét elvesz a rovatvezetőtől (napi 12–14 órás munkaidővel) – a mellékelt fénygörbék pontjai nem biztos, hogy elárulják a mögöttük levő összes észlelői és feldolgozói munka nagyságát. Különösen, ha arra is gondolunk, egy-egy kezdő észlelő akár egy órát is „elszórakozik”, míg eljut 1 db fénygörbe-pont megszületéséig. Szerencsére 2000-ben is sokan segítettek a szakcsoport munkáját: Földesi Ferenc (cikk, programfejlesztés), Kovács Gábor (honlapfejlesztés), Kovács István (cikk, programfejlesztés), Papp Sándor (cikk), Ricza Róbert (adatbevétel), Szabó Gyula (cikk), Szatmáry Károly (cikk), Sziládi Katalin (cikk). Nekik is, valamint szorgalmas észlelőinknek is köszönjük a segítséget és az egész éves aktivitást.

KISS LÁSZLÓ–KOVÁCS ISTVÁN